

ILLES PERDUDES

Cultura per tothom

MIQUEL DE PALOL

Una societat pot viure en la completa desestructuració cultural? Se'm dirà que la majoria de la població de tots els temps hi ha viscut més o menys feliç. Això depèn de com menjaven, i no ha passat res, i sembla clar que encara que els beneficis de l'art i el pensament els arribessin, encara que ells no en fossin conscients, en alguna forma de transferència subsidiària, ni tan sols se'ls acudia la seva existència. En d'altres temps, a la població amb recursos per sota de la mitjana -i no oblidem que en la majoria d'èpoques la mitjana era molt més avall que en els nostres temps- no els resultava tan fàcil com ara evadir-se en alternatives.

A aquestes alçades, coneixent la vida refinada de grans criminals caps d'Estat, a pocs pensadors se'ls acut sostenir la vella idealització i bella, també, per més que fal·laç, que l'art ens fa millors individus. Les pel·lícules d'èxit solen encarnar el summum de maldat i perversió en tipus d'instrucció i gustos refinadíssims. Pel gran públic, i de manera sens dubte demagògica, la bona gent és semianalfabeta. Un cop més, les imatges recorren a la inversa el camí dels efectes, i acaben resultant determinants en la natura de la cosa. L'aparència de virtut de la muller del Cèsar ha acabat sent l'únic que compta. Que encabat sigui virtuosa o no, a tothom li importa un rave. Fins i tot al Cèsar? Això també importa un rave a tothom; per

LA SOCIETAT PASSA DE PUNTETES PER DAMUNT LA MAJORIA DE DISCIPLINES ARTÍSTIQUES

començar, ho reconec, a aquest cronista.

El concepte d'instrucció pública, provinent de la Revolució Francesa, es va plantejar pensant en la població, i ningú no devia considerar-ne possibles efectes negatius en la cultura, potser perquè en aquell temps, per més aspiracions materialistes que l'incipient científisme inspirés, fins i tot els més radicals encara creien en el seu subconscient que l'art i les disciplines de l'esperit són un patrimoni dels déus, immutable, indestructible, en definitiva aliè a les miseres anades i vingudes humanes.

Però la socialització de l'art ha fracassat, perquè els beneficis de la seva peripècia són invisibles en la població, i a més ha resultat clarament nefasta per la seva pràctica, i encara més per la seva consideració pública. Un cop l'ha tingut a l'abast, el primer que el públic ha fet amb l'art ha estat menysprear-lo. La muller del Cèsar ha acabat amb les vergonyes a l'aire a l'aparador del *puticlub*. Més d'un i no tan sols en l'Alemanya dels anys 20 i 30 del segle passat, potser procliu a confondre confusió amb complexitat, segurament reflectint

la pròpia arquitectura mental, ha arribat a considerar certes formes de pensament i la majoria de les disciplines artístiques com a signes de depravació, o tan sols inutilitats que una societat sana i pràctica farà santament llençant-les claveguera avall.

Mereix unes exèquies, tot plegat? Un esforç de dignitat terminal, de no deixar als lladres l'última paraula? O val més sortir en silenci per la porta del darrere, desapercbut, no fos cas que encara quedés alguna factura pendent i ens toqui el rebre als qui ens hem portat tan malament?

EL QUIOSC

PEPO TAMARIT

Antologia catalana

La Poesía, señor hidalgo.
Número 8. Barcelona, 2004.

El nou número de *La poesia señor hidalgo*, que dirigeix Juan Ramon Ortega, està dedicat íntegrament a la poesia catalana actual a partir d'una antologia de poemes inèdits de tretze escriptors en actiu. La mostra en edició bilingüe castella-català, realitzada per Marta Llimona, inclou tres dels patriarques de la nostra literatura (Montserrat Abelló, Jordi Sarsanedas i Màrius Sampere) i arriba fins a les joves promeses com ara Sebastià Alzamora, Josep Pedrals, Sílvia Amigó i Núria Martínez passant per autors ben consolidats com ara Francesc Parcerisas, Joan Margarit, Marta Pessarrodona, Antoni Puigverd, Anna Aguilar-Amat i Vicenç Llorca. Amb il·lustracions d'Alfredo Gavín, la tria conté una presentació de David Castillo en què destaca una antologia que "representa l'estat de la poesia catalana en un moment d'esplendor i estabilitat".

PARLEM-NE

A Màrius Serra

Dinosaures

JOAN SOLÀ

La setmana passada voltàvem per la Conca de Tremp i no vam acabar el recorregut. El segon dia, després d'un esmorzar cordial, enfilàreu camins fangosos amb el totterreny i anireu ben calçats, perquè us caldrà remuntar una llarga barranca que us conduirà a un indret un pèl antic del terme de Basturs: fa cosa de 65 milions d'anys, com si diguéssim ahir, aquests paratges avui pirinencs eren llacunes, maresmes i rius cabalosos, amb una exuberant vegetació. Hi vivien a cor que vols aquells animalons que ara tothom ha vist al cine, els dinosaures. I per una d'aquelles casualitats, en aquesta zona devien desovar generosament un bon dia que sobrevingué un diguem-ne cataclisme. Els ous van quedar fossilitzats, com podeu comprovar amb els vostres ulls esbatanats: veu-

reu innombrables trossets de closca incrustats en aquestes roques, i de tant en tant formes ovals ben senseeres, increïbles. El guia, jugaran amb la llengua, en diu *l'oueria* i us fa notar que aquesta paraula i *dinosaures* deuen ser les úniques que tenen les cinc vocals. I tot seguit us explica la història de les excavacions que s'han fet a la Conca. És possible que algun lector no sàpiga que *fòssil* vol dir precisament això: matèria obtinguda *excavant* (del llatí *fossilis*, de *fodere*, cavar). Al seu torn, *dinosaure* està format per dues paraules gregues, *deinós* 'terrible, extraordinari' i *sauros* 'llangardaix, drac'. El nom els el donà el paleontòleg anglès Richard Owen l'any 1841 re-

ferint-se a les restes de grans llangardaixos. Però la veritat és que ara designa animals de grandària i característiques ben diverses: n'hi ha (o creiem que n'hi havia) des de la mida d'una llebre fins a 25 o 30 metres de llargada i un volum enorme de 100.000 quilos, des de pacífics herbívors fins a carnívors feroços. Fins i tot en les ciències naturals els noms ens poden enganyar.

D'aquests animals n'hi va haver en molts indrets del planeta, i no ens cal anar a museus estrangers per saber-ne detalls, perquè a les nostres terres en tenim bones mostres. Aquí on som aquests dies podem visitar l'excel·lent Museu de la Conca Dellà, a

Isona, on es conserven els resultats dels estudis fets durant uns vint-i-cinc anys i on s'expliquen les vicissituds de l'època i de la zona amb diagrames molt pedagògics. Sembla que la primera persona que va advertir la presència de fòssils de dinosaures aquí va ser el veí de Tremp Bartomeu Castell l'any 1927. Les exploracions les va començar el professor alemany W. Kühne l'any 1953 i les va continuar l'any 1956 el francès Albert F. Lapparent i el Dr. Aguirre: el jaciment de Basturs va ser el desè mundial descobert i el tercer en interès. Després han excavat aquí l'Institut de Paleontologia Miquel Crusafont de Sabadell i diversos científics de Barce-

lona i Madrid (entre altres, la Dra. Nieves López, que s'hi va passar anys).

A part aquests ous espectaculars, tocant a l'ermita de la Posa hi ha un altre dels rastres típics dels nostres fòssils: una extensa zona de *petjades*. El llec no s'explica com és que es puguin conservar petjades, però els científics no en tenen cap dubte i, a base d'estudiar-ne les mides i altres característiques, arriben a deduir (o imaginar) vida i miracles d'aquests animalons i del seu medi.

Si encara us queden unes hores, podeu visitar altres joies romàniques com la de Covert, els estanys o dolines càrstiques de Basturs i Montcortès i una altra curiositat única: els denominats *nius d'abellerols*, una paret geològica crivellada de forats que aquests ocells, terror de les abelles, haurien descobert que era prou tova per fer-s'hi els nius a cop de bec. Sembla que els hi podeu veure cap al mes de maig.